

**Nina Baranovski
Mirko Knežević**

Osnove znakovnog jezika

**Društvo tumača i prevodilaca
za znakovni jezik - Novi Sad**

Novi Sad, 2019

Sadržaj

ŠTA JE ZNAKOVNI JEZIK	strana 4
KO SU GLUVI I NAGLUVI LJUDI?	strana 7
KO JE TUMAČ ZA ZNAKOVNI JEZIK?	strana 8
PRAKTIČNI SAVETI PRI KOMUNIKACIJI SA GLUVIM I NAGLUVIM OSOBAMA	strana 9
DAKTILOLOGIJA	strana 12
PREDSTAVLJANJE SEBE I ZAMENICE	strana 16
POZDRAVI I PITANJA	strana 20
PORODICA, PORODIČNE VEZE I RAZLIČITE LOKACIJE	strana 24
MESTO STANOVANJA, GRADOVI I OPISI OKOLINE	strana 27
BROJEVI, VREME, SATI, DANI U NEDELJI, MESECI	strana 30
OSOBINE, OSEĆANJA I BOJE	strana 36

**KOMUNIKACIJI SA GLUVIM I
NAGLUVIM OSOBAMA**

ŠTA JE ZNAKOVNI JEZIK?

Znakovni jezik je prirodan jezik gluвих ljudi. On je poput svih drugih jezika, koji se koristi za razmenu informacija između dve i više osoba.

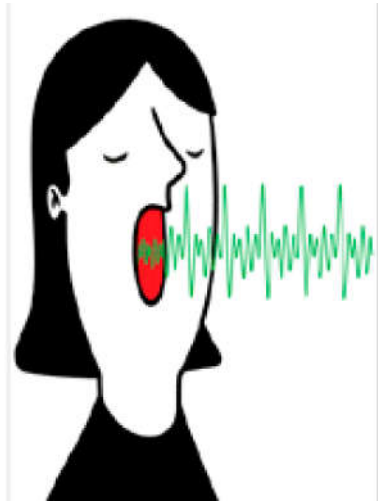
Ono što su za govorni jezik **REČI**, za znakovni jezik su **ZNAKOVI**. Umesto da se koriste glas i izgovaraju reči, u znakovnom jeziku se koriste pokreti ruku, tela, lica, usta i glave za izražavanje različitih pojmova. Umesto sluha kojim shvatamo reči, koristimo vid sa kojim tumačimo znakove.

Šta znakovni jezik jeste a šta nije:

- Znakovni jezik nije univerzalan;
- Znakovni jezik nije pantomima i gestovi već samostalan prirodni jezik sa sopstvenim vokabularom i gramatikom;
- Znakovni jezik nije niko izmislio, on je nastao u zajednicama gluвих osoba;
- Znakovni jezik se ne zasniva na govornom jeziku. Međusobni odnos jezika nikad nije 1:1;
- Znakovni jezik ima istu snagu izražajnosti kao i govorni jezik. Ono što je za govor intonacija, intezitet i sl. to je za znakovni jezik izražajnost lica i tela;
- Znakovni jezik ima varijacije, kao i svi jezici (dijalekte, varijacije vezane za starosno doba, pol, registar i stil).

GOVORNI JEZIK

- Reči
- Intonacija i intezitet glasa

ZNAKOVNI JEZIK

- Znakovi
- Izražajnost lica

Da li ste znali da se srpski znakovni jezik jasno razlikuje od srpskog jezika?

- Za razliku od srpskog jezika, ne postoji pisani oblik srpskog znakovnog jezika
- Gluve osobe će često napisati srpske reči primenjujući rečeničnu strukturu srpskog znakovnog jezika
- Srpski jezik se upotrebljava kao „drugi jezik“ u zajednici Gluvih
- Gluve osobe u Srbiji se oslanjaju na srpski jezik prilikom čitanja i pisanja, ali nivoi kompetencije među njima se značajno razlikuju. Takođe, nivoi fluentnosti na srpskom znakovnom jeziku razlikuju se od jedne osobe do druge
- Teško je upotrebljavati SZJ i govoriti na srpskom jeziku istovremeno zbog velikih razlika između dva jezika. Međutim, izgovaranje srpske reči jasnim pokretima usana može pojasniti reč kada postoji izvestan broj srpskih reči sa istim značenjem. Takav je slučaj, na primer, sa rečima odličan, izvrstan, briljantan.

Primer:

Srpski jezik: Merdevine se naslanjaju na zid.

Srpski znakovni jezik: Zid merdevine staviti.

ŠTA JE RUČNA AZBUKA?

Srpska dvoručna azbuka određenim položajem prstiju obe ruke oponaša velika slova srpske azbuke. Dvoručna azbuka ima dugu tradiciju u zajednici Gluvih.

Postoji jednoručna i dvoručna azbuka.

- Zajednica gluvih osoba u Republici Srbiji koristi dvoručnu azbuku
- U dvoručnoj azbuci postoje sva slova srpskog govornog jezika
- Ručna azbuka ima ulogu pomoćnog sredstva u komunikaciji koje se najčešće koristi za izricanje ličnih imena, naziva ustanova i manje poznatih mesta, za stručne izraze i reči za koje ne postoji dogovoreni znak ili su manje poznati.

TERMINOLOGIJA

- Izraz „**gluvonem**“ nije ispravno i nije poželjno koristiti, umesto izraza „gluvonem“ koristimo izraze „**gluv**“ i „**nagluv**“
- Termin „**gest**“ ili „**gestikulacija**“ nije odgovorajući s obzirom na to da se odnosi na spontani, propratni pokret ruku i tela pri usmenom govoru
- Izrazi „gestovni govor“, „**gestovni jezik**“, „**znakovni govor**“, „**govor rukama**“ takođe nisu ispravni termini.

Koji su načini komunikacije sa gluvima:

- Pisani srpski jezik
- Oralni metod
- Gestikulacija i pantomima
- Znakovni jezik
- Prstna azbuka
- Posredstvom tumača za znakovni jezik.

KO SU GLUVI I NAGLUVI LJUDI?

Ko su ljudi oko nas? Da li su gluve osobe u našem okruženju različite samo zato što komuniciraju na drugačiji način?

Među nama živi mnogo ljudi sa različitim stepenom oštećenja sluha, koje i ne primećujemo. Shvatimo to tek kad započnemo razgovor sa njima i naiđemo na prepreku zvanu GLUVOĆA!

Stepen oštećenja sluha je različit kod različitih osoba i ima različit uticaj na njihov život. Zato, u odnosu na stepen oštećenja sluha, govorimo o gluvim i nagluvim osobama.

GLUVI su ljudi koji imaju oštećenje sluha *veće od 80 dB* i govorno sporazumevanje sa njima na osnovu sluha je nemoguće. Oštećenje je tako veliko da iz okoline ne primaju ni jedan zvuk i glas, iako imaju slušni aparat.

NAGLUVI su ljudi koji imaju *oštećenje sluha od 40 do 80 dB* i sa njima je govorno sporazumevanje otežano i njihov je govor nerazgovetan. Nagluvi čuju slabije i menja im se prag čujnosti. Nekada lako čuju zvuke i glasove, ali ih teško razumeju. Slušni aparat im lako pomaže, ali ne može da nadoknadi prirodan sluh. Nagluvi ljudi lakše uspostavljaju komunikaciju i sa gluvima i sa čujućima.

Zbog toga su tu tumači za znakovni jezik osobe koje će pomoći da se razbije jezička barijera između gluve osobe i Vas.

KO JE TUMAČ ZA ZNAKOVNI JEZIK?

TUMAČ je verni saputnik gluvog čoveka. Od njega često zavisi uspeh odnosno neuspeh rada gluvog čoveka.

Mnogi gluvi mogu bez prevodioca, ali to usložnjava i usporava kontakt sa čujućim ljudima i često dovodi i gluve i čujuće u dilemu da li su se dobro i tačno razumeli šta su jedan drugome kazali ili hteli da kažu.

Zbog toga, prisustvo tumača u razgovorima udvoje daje sigurnost gluvom čoveku da je tačno razumeo šta mu je rečeno, a i da je čujućem sagovorniku tačno preneto ono što je želeo da kaže.

- Tumač je osoba koja odlično poznaje srpski jezik i srpski znakovni jezik, poznaje društvene i kulturne karakteristike zajednice gluvih i prevod prilagođava potrebama učesnika
- Tumač je dužan da se pridržava ETIČKOG KODEKSA PROFESIJE.

PRAKTIČNI SAVETI PRI KOMUNIKACIJI SA GLUVIM I NAGLUVIM OSOBAMA

Glava i naglava osoba vas razume kroz povezivanje onog što čuje (ako ima ostatka sluha), onog što vidi (pokret, mimika, znak) i onog što pročita sa vaših usana.

Zbog ovih veoma bitnih činjenica, u kontaktu sa osobama oštećenog sluha, treba obratiti pažnju na sledeće:

- Kada se obraćate gluvoj ili nagluvoj osobi, **gledajte u nju** da bi znala da njoj govorite (mora videti Vaša usta).
 - **Ponovite više puta** ono što ste hteli da kažete.
 - Ako vas nije razumela, **preformulišite rečenicu** ili upotrebite druge jednostavne, kraće reči.
 - Govor treba da je prirodan, srednje brzine, kratkih, jednostavnih ali potpunih rečenica.
 - Budite kratki u izlaganju, **nemojte vikati** jer će to izmeniti vaš izraz lica i gluve i nagluve osobe će teže razumeti poruku.
 - Slušanje i čitanje sa usana je vrlo zamorno, zato treba ograničiti količinu informacija.
 - U toku govora **izbegavajte suvišne pokrete**, ako ne znate znak, jer joj na taj način odvlačite pažnju.
 - Ako koristite znak, **pokreti** moraju da budu u predelu grudi, a ne ispred lica.
 - Ne možete se obraćati gluvoj i nagluvoj osobi ako stojite **iza leđa**, ili ste jako udaljeni od nje.
 - **Obratite pažnju na buku** koja smeta u sporazumevanju gluvoj i nagluvoj osobi, isto kao i vama. Vaš glas nije jedini zvuk koji čuje, i drugi zvuci se pojačavaju preko slušnog aparata.
 - **Dobro osvetljenje** je veoma važno da bi vas gluve i nagluve osobe razumele. Izvor svetlosti (sijalica, Sunce) ne sme stajati iza vaših leđa, već uvek ispred vas ili sa strane, da se ne bi stvarala senka na vašem licu, ili da ne dođe do zaslepljenosti gluvih i nagluvih osoba.
 - Gluve i nagluve osobe svoje želje i potrebe **izražava rečima** (često za Vas nerazumljivim), **mimikom i znakom**. Dozvolite da ona završi započeto, pa joj se tek tada obratite. Na taj način privlačite njenu pažnju i ohrabrujete je u želji da vam nešto kaže.
 - Osnovi cilj je da ostvarite komunikaciju. U tu svrhu koristite i crtež i pismo.
- ❖ Kada govorite gluvoj osobi, budite okrenuti izvoru svetlosti (prozor, sijalica, Sunce) a glava osoba leđima prema tom istom izvoru. Tada će ona moći da čita govor sa vaših usta i znaće šta joj govorite.

Ako slabije čujem, još mogu razumeti glasan govor u tihim i mirnim prostorijama

Govori mi na uvo, na koje bolje čujem!

Ako slabije čujem, možda mogu čitati sa usana

Priđi i lagano me potapši po ramenu ili me uhvati za ruku, tako ću znati da si tu!

Slušanje i čitanje sa usana je vrlo naporno, zato ograniči količinu informacija koju mi govoriš